

POSTANOWIENIE

27 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Piotr Telusiewicz

na posiedzeniu niejawnym 27 września 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku B. S., M. S., P. S. i R. S.

z udziałem R. B., A. F., Gminy J., Z. I., J. J., M. K., A. K., T. G., A. M., E. M., B. M., K. M., G. N., Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Wodnego W., Skarbu Państwa - Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w K., Skarbu Państwa - Starosty D., J. W., K. W., M. W., P. W., P. W.1, S. W., S. Z., A. I., B. I., A. C., M. J.

o ustanowienie służebności drogi koniecznej,

na skutek skargi kasacyjnej B. S., M. S., P. S., R. S.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z 21 marca 2023 r., V Ca 1089/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. stwierdza, że każdy z uczestników postępowania kasacyjnego ponosi koszty tego postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 21 marca 2023 r., Sąd Okręgowy w Rzeszowie, w sprawie z wniosku B. S., M. S., P. S., R. S. z udziałem R. B., A. F., Gmina J., Z. I., J. J., M. J., M. K., A. K., T. G., A. M., E. M., B. M., K. M., G. N., Skarbu Państwa - Państwowe Gospodarstwo Wodne -W., Skarbu Państwa -Dyrektora Regionalnego

Zarządu Gospodarki Wodnej w K., Skarbu Państwa - Starosty D. J. W., K. W., M. W., P. W. P. W.1, S. W., S. Z., A. I., B. I., A. C., o ustanowienie służebności drogi koniecznej, na skutek apelacji uczestniczki M. K. od postanowienia Sądu Rejonowego w Dębicy z 30 grudnia 2021 r., zmienił zaskarżone postanowienie w pkt VII w ten sposób, że nakazał każdoczesnemu właścicielowi nieruchomości władnących zamykanie bram wjazdowych i wyjazdowych znajdujących się na szlaku służebnym usytuowanych na nieruchomości uczestniczki oznaczonej jako działka numer [...], po każdorazowym korzystaniu ze szlaku służebnego w jakiegokolwiek formie i oddalił w pozostałym zakresie wnioski stron (pkt 1), oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt 2) i orzekł o kosztach postępowania (pkt 3).

2. Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiedli wnioskodawcy, zaskarżając postanowienie w części, tj. w zakresie części punktu 1, w którym Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie w pkt VII w ten sposób, że nakazał każdoczesnemu właścicielowi nieruchomości władnących zamykanie bram wjazdowych i wyjazdowych znajdujących się na szlaku służebnym usytuowanych na nieruchomości uczestniczki oznaczonej jako działka numer [...], po każdorazowym korzystaniu ze szlaku służebnego w jakiegokolwiek formie.

3. Skarżący wnieśli o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony

wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

5. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

6. Skarga kasacyjna wnioskodawców nie zawiera argumentów dostatecznych dla uznania, że skarżący skutecznie wykazali, iż w sprawie zachodzi powołana przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

7. Złożenie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej jej zasadności oznacza, zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze, że skarżący musi przedstawić dokładny wywód, na czym – jego zdaniem – polega oczywista zasadność skargi w danej sprawie z przytoczeniem przepisów, których naruszenie ją spowodowało oraz argumentację wskazującą na

to, dlaczego opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej, w trybie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 i przywołane tam orzecznictwo). Skarżący, przedstawiając – jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” – powinien zatem wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (zob. postanowienia SN: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20).

8. W przedmiotowej sprawie nie została spełniona przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżący odnosząc się do art. 145 § 3 k.c. wskazali na naruszenie prawa materialnego, tj. art. 145 § 3 k.c. poprzez błędną jego wykładnię polegającą na nieuwzględnieniu interesu społeczno-gospodarczego nieruchomości władnących, jakim w przedmiotowej sprawie było umożliwienie wnioskodawcom swobodnego dojazdu do należących do nich nieruchomości, jak również na naruszenie przepisów postępowania, które w tym przypadku miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 382 k.p.c. w zw. z art. 387 § 2¹ k.p.c. poprzez całkowite pominięcie istotnej części zebranego w sprawie materiału dowodowego, z którego jednoznacznie wynikało, że nałożenie na wnioskodawców dodatkowych zakazów w zakresie korzystania przez nich ze szlaku służebnego nie ma żadnych podstaw.

Nie można, w kontekście art. 145 § 3 k.c., przyjąć, iż w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia powodującego wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sąd Okręgowy wykorzystał przecież wyodrębnione, w art. 145 § 3 k.c., kryterium oceny konieczności ustanowienia drogi koniecznej (jest nim w tym w przypadku interes społeczno-gospodarczy). Kryterium to jest również wykorzystywane do określenia sposobu wykonywania służebności. Ma ono prowadzić do osiągnięcia stanu, w którym właściciele nieruchomości obciążonej i władnącej będą tak korzystali ze swoich praw, aby nie dochodziło do ich

wzajemnych kolizji i naruszeń, przy czym muszą jednak znosić pewne (ustalone odpowiednio dla konkretnej sprawy) obciążenia i niedogodności.

Dominujący jest przecież w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd wskazujący, iż droga konieczna powinna być przeprowadzona w taki sposób, by z jednej strony uwzględnić potrzeby nieruchomości pozbawionej dostępu do drogi publicznej, z drugiej strony spowodować jak najmniejsze obciążenie gruntów, przez które droga ma prowadzić. Innymi słowy ustanowienie drogi koniecznej powinno stanowić rachunek korzyści i strat wynikających z przeprowadzenia służebności w określony sposób dla właścicieli nieruchomości władnącej i obciążonej - godząc interesy właścicieli tych nieruchomości w taki sposób by możliwe było jednocześnie wykorzystanie obu nieruchomości w możliwie najszerszym zakresie (zob. postanowienie SN z 27 maja 2021 r., V CSKP 89/21). Stanowisko to jest również aprobowane w doktrynie prawnej. Na takie stanowiska zwracano uwagę w odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Analiza stanu faktycznego i dokonanej oceny materiału dowodowego (którą Sąd Najwyższy jest przecież związany) prowadzi do wniosku, iż wnioskodawcy przedstawiają własną, ale oczywiście odmienną, ocenę dowodów. Przy tym należy dodać, że lakoniczna argumentacja Sądu drugiej instancji, wyrażona w kontekście zmiany postanowienia Sądu Rejonowego, choć może budzić wątpliwości wnioskodawców, jest wystarczającą podstawą poznania motywów tego rozstrzygnięcia. Sąd drugiej instancji wskazał przecież, że „nałożenie na właścicieli nieruchomości władających obowiązku zamykania bram usytuowanych na ustanowionym szlaku służebnym zasługiwało na uwzględnienie, zwłaszcza jeśli zważyć, iż szlak służebny przebiega przez działkę siedliskową, a usytuowane na nim bramy służą dla zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony uczestniczki, jej rodziny i zwierząt gospodarskich i domowych, które uczestniczka hoduje”.

9. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

10. Z powyższych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

[SOP]

[ms]